

УДК 347.73

DOI 36919/3041-1149(Print).5.2024.99-105

О. О. Шарандін,

аспірант,

Державний податковий університет

email: Alex.Sharandin@gmail.com

ORCID 0009-0001-9114-5365

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ЗА ФІНАНСОВІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

У статті досліджено види юридичної відповідальності політичних партій за фінансові правопорушення. Розглянуто підстави для притягнення політичних партій до адміністративної відповідальності за порушення законодавства щодо фінансування політичних партій. Проаналізовано підстави для притягнення політичних партій до кримінальної відповідальності за порушення фінансового законодавства. Досліджено основні положення Закону України «Про політичні партії в Україні» щодо відповідальності політичних партій. Зроблено висновки щодо потреби в підвищенні розмірів штрафів за фінансові порушення.

Зроблено висновок, що санкції за порушення політичними партіями норм фінансового законодавства є явно непропорційними до обсягу коштів, отриманих і витрачених будь-якою політичною партією. Як наслідок, розміри штрафу, зафіксовані в КУпАП, КК України, не виконують превентивну функцію від фінансових порушень. Обсяги коштів, які витрачаються на політичну рекламу, передвиборчу агітацію, є непропорційними з розмірами санкцій за порушення правил політичного фінансування. Вважаємо за потрібне внести зміни до КУпАП та КК України, а саме встановити розмір штрафу як 100 % від суми незаконного внеску або отриманої фінансової підтримки. Також рекомендуємо в разі порушення політичними партіями порядку звітування щодо фінансової діяльності підвищити розмір штрафу до 1 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Крім того, потрібно збільшити розміри штрафів за фінансові порушення політичних партій, які зумовлюють кримінальну відповідальність, зокрема їх залежність від незаконно отриманої суми.

Ключові слова: політична партія, фінансове порушення, фінансування політичних партій, фінансовий звіт, внесок, фінансова підтримка.

Постановка проблеми. З 2019 року відбулися зміни в законодавстві, що регулює правовідносини, які виникають під час фінансової діяльності політичної партії, зокрема й щодо відповідальності політичних партій за порушення фінансового законодавства. Водночас труднощі, які виникають на практиці під час притягнення до відповідальності у разі порушення порядку фінансування політичної партії, не були вирішені повною мірою. До того ж послаблення юридичної відповідальності за порушення правил політичного фінансування є загрозою для демократичної держави. З огляду на це актуальним є дослідження відповідальності політичних партій за фінансові порушення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою дослідження стали роботи вчених, які присвятили їх вивченню відповідальності політичних партій за порушення у сфері фінансування, а саме: Л. М. Дешко, Н. В. Захарченко, Г. В. Музиченко, І. М. Сопілко, М. Хавронюк, А. А. Шевцова тощо. Проте відсутність комплексного дослідження відповідальності політичних партій за фінансові порушення обумовлює актуальність статті.

Метою статті є дослідження особливостей відповідальності політичних партій за фінансові порушення.

Постановка завдання. Завданням статті є вироблення пропозиції щодо вдосконалення сучасного правового регулювання відповідальності політичних партій за фінансові порушення.

Виклад основного матеріалу. Важливо підкреслити, що різноманіття форм політичної діяльності ускладнює виконання законодавчих норм, спрямованих на забезпечення прозорості

та законності дій учасників політичного процесу. Вирішення труднощів у одній сфері, наприклад встановлення норм матеріального права для обмеження внесків на підтримку політичних партій, може призводити до проблем в іншій сфері, як-от недоліки процесуального законодавства, які ускладнюють адміністративну відповідальність за порушення порядку надання або отримання таких внесків, що може завершуватися закриттям провадження. Тому потрібен комплексний підхід до правового регулювання та правозастосування для покращення механізмів контролю за законністю фінансування політичної діяльності та притягнення політичних партій до відповідальності [1, с. 10–17].

Так, згідно із статтею 212-15 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) встановлено, що адміністративна відповідальність настає за такі дії: 1) порушення встановленого законом порядку надання або отримання внеску на підтримку політичної партії; 2) порушення встановленого порядку надання або отримання державного фінансування статутної діяльності політичної партії; 3) порушення встановленого законом порядку надання або отримання фінансової (матеріальної) підтримки для здійснення передвиборної агітації або агітації референдуму. За вчинення вказаних правопорушень накладається штраф на громадян від 70 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 1 190 до 1 700 грн) і на посадових осіб – від 100 до 130 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 1 700 до 2 210 грн) з конфіскацією суми внеску на підтримку політичної партії, фінансової (матеріальної) підтримки для здійснення передвиборної агітації або агітації референдуму, наданої або отриманої з порушенням норм законодавства [2].

Поміж іншого, статтею 212-21 КУпАП регламентовано, що за порушення встановленого порядку або строків подання фінансового звіту про надходження й використання коштів виборчого фонду, звіту політичної партії про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру або подання фінансового звіту, оформленого з порушенням встановлених вимог, накладається штраф від 300 до 400 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 5 100 до 6 800 грн) [2].

Варто зауважити, що вказані розміри штрафів за порушення фінансового законодавства є явно непропорційними, особливо у випадках, коли розмір незаконного внеску на підтримку політичної партії досягає мільйона гривень.

Л. М. Дешко виокремлює ще одну практичну проблему щодо відповідальності політичних партій за фінансові порушення, а саме конфіскації суми внеску чи фінансового внеску на підтримку політичної партії або на здійснення передвиборної агітації. Так, у ст. 212-15 КУпАП передбачена можливість конфіскації суми внеску на підтримку політичної партії. Однак, як впливає з норм вказаної статті, конфісковано може бути лише той предмет, який перебуває в приватній власності порушника, якщо інше не передбачено законами України. Проблемним є аспект, кому належить сума внеску, адже якщо штраф накладається на фізичну особу, які негативні наслідки для юридичної особи, яка зробила внесок. Вчена зауважує, що недоліком українського законодавства є те, що надання фінансової (матеріальної) підтримки для проведення передвиборної агітації або на користь політичної партії прирівнюється до передачі права власності. Також у ст. 212-15 КУпАП передбачена відповідальність як за надання, так і за одержання внеску чи підтримки, а в разі притягнення до відповідальності обох суб'єктів конфіскації підлягає один і той самий предмет – внесок чи підтримка [3, с. 653].

Між іншим, у статті 159-1 Кримінального кодексу (далі – КК) України встановлено, що кримінальна відповідальність настає у таких випадках: 1) подання завідомо недостовірних відомостей у звіті політичної партії про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру або у фінансовому звіті про надходження й використання коштів виборчого фонду політичної партії, місцевої організації політичної партії, кандидата; 2) умисне здійснення внеску на підтримку політичної партії особою, яка не має на те права, або від імені юридичної особи, яка не має на те права; 3) умисне здійснення внеску на користь політичної партії фізичною особою або від імені юридичної особи у великому розмірі; 4) умисне надання фінансової (матеріальної) підтримки для здійснення передвиборної агітації чи агітації референдуму фізичною особою або від імені юридичної особи у великому розмірі чи особою, яка не має на те права, або від імені юридичної особи, яка не має на те права; 5) умисне отримання внеску на

користь політичної партії від особи, яка не має права здійснювати такий внесок, або у великому розмірі; 6) умисне отримання у великому розмірі фінансової (матеріальної) підтримки у здійсненні передвиборної агітації чи агітації референдуму, умисне отримання такої фінансової (матеріальної) підтримки від особи, яка не має права надавати таку фінансову (матеріальну) підтримку. Зазначені порушення караються штрафом від 100 до 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 1 700 до 5 100 грн) або виправними роботами на строк до двох років, або пробачійним наглядом на строк до двох років, або обмеженням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк п'ять років [4].

Крім того, варто зазначити, що штрафи за кримінальні правопорушення з високим ступенем суспільної небезпеки є меншими, ніж за адміністративні правопорушення. Наприклад, умисне отримання незаконного внеску або подання неправдивої інформації у фінансовій звітності карається штрафом від 1 700 до 5 100 грн, а за повторного вчинення – від 5 100 до 8 500 грн. Як наслідок, вказані санкції за фінансові порушення не виконують стримуючої функції. Вирішенням цієї проблеми могло б стати підвищення розміру штрафів і безпосередня залежність суми штрафу від суми незаконного внеску або підтримки, отриманої політичною партією.

Що стосується норм КК України, то в ст. 159-1 не передбачено такої санкції, як конфіскація майна. Норми КК України передбачають можливість застосування спеціальної конфіскації (ч. 1 ст. 96-1 КК України) або конфіскації майна як заходу кримінально-правового характеру до юридичної особи (ст. 96-8 КК України). Застосування спеціальної конфіскації є більш імовірним, адже якщо конфіскація майна на момент ухвалення судом рішення про спеціальну конфіскацію є неможливою через його використання або внаслідок неможливості відокремлення від правомірно набутого майна, відчуження, або з інших причин, суд ухвалює рішення про конфіскацію грошової суми, яка відповідає вартості такого майна [3, с. 651].

Упродовж тривалого часу фінансові аспекти діяльності політичних партій не мали належного правового регулювання: законодавчо не було обмежень на внески для їхньої підтримки, не вимагалось подання фінансових звітів з детальною інформацією про майно, доходи, витрати та зобов'язання партій до державних органів, а фінансові порушення з боку партій зазвичай не каралися. Державний контроль за фінансуванням партій практично був відсутній. Така ситуація призводила до того, що фінансові аспекти діяльності партій залишалися незрозумілими для виборців, що знижувало й без того низький рівень довіри до них і ставило під сумнів доцільність їхнього існування в очах громадськості. Відсутність ефективних обмежень щодо партійного фінансування посилювала залежність партій від олігархів і підвищувала ризики політичної корупції [1, с. 6–7].

Щодо України, то оновлений Закон України «Про політичні партії в Україні» став важливим кроком до ефективного регулювання фінансової діяльності політичних партій та отримав переважно позитивні оцінки від міжнародних інституцій. Проте міжнародні організації вказали на ряд прогалин у законодавстві. Практика застосування також виявила недоліки, які потребують уваги, а саме: 1) відсутність механізмів для запобігання надмірному фінансуванню передвиборчої агітації, оскільки обмеження встановлено лише для виборів народних депутатів, тоді як для президентських і місцевих виборів їх немає. Це призводить до зростання витрат на рекламу. Згідно з рекомендаціями ОБСЄ та Венеціанської комісії такі ліміти є важливою передумовою для подолання проблеми надмірного фінансування передвиборчих кампаній і неконтрольованого змагання на виборах; 2) небезпека тіньового фінансування через власні кошти кандидатів, адже вони можуть поповнювати свої виборчі фонди без звітування про походження цих коштів; 3) відсутність чіткого переліку дозволених і заборонених витрат бюджетних коштів. Закон України «Про політичні партії в Україні» зобов'язав партії витрачати отримані бюджетні кошти на їхню статутну діяльність, однак він не визначив поняття статутної діяльності. Це породжує ризики вибіркового правозастосування та впливу політичних чинників на прийняття рішень щодо застосування санкцій за порушення вимог щодо державного фінансування партій; 4) непропорційні та неузгоджені санкції, адже адміністративні штрафи за порушення закону не відповідають ступеню небезпеки порушень, що може спонукати партії ігнорувати вимоги. Міжнародні стандарти вимагають, щоб санкції у сфері політичного фінансування були

ефективними, пропорційними та дієвими. Наприклад, неподання партією звіту до Національного агентства з питань запобігання корупції зумовлює лише накладення дрібного штрафу, тоді як подання завідомо недостовірних відомостей у звіті загрожує посадовим особам партії кримінальною відповідальністю. Це може спонукати керівників партії взагалі не подавати звіти й щоквартально сплачувати незначний штраф. І. М. Сопілко влучно наголошує, що, відповідно до міжнародних стандартів у сфері політичного фінансування, санкції за порушення у сфері фінансування політики мають бути ефективними, пропорційними й дієвими, а також достатньо жорсткими, щоб політичні партії та кандидати прагнули дотримуватися законів [5, с. 87].

Практика політичного фінансування показує, що норми, які регулюють фінансову діяльність політичних партій, часто ігноруються. У фінансовій сфері спостерігається значна кількість латентних правопорушень. У цих умовах ефективність правового регулювання загалом залежить від реалізації законодавчих вимог щодо контролю за фінансуванням партій, діяльності правоохоронних органів і відповідальності політичних партій за фінансові порушення. Механізм фінансового контролю та звітності партій складається з трьох основних елементів: загальних положень для всіх організацій, спеціальних норм закону про політичні партії та положень виборчого законодавства. Податкові органи мають повноваження контролювати джерела доходів партій, обсяги отриманих коштів і перевіряти фінансові звіти. Отже, вони виступають спеціально уповноваженими органами фінансового контролю за партіями. Цей підхід є доцільним, оскільки податкові органи мають відповідні можливості для виконання цих функцій. Проте їхня підпорядкованість виконавчій владі не дає змоги свідчити про їхню незалежність. Водночас усувати контроль за партійним фінансуванням з компетенції податкових органів було б недоцільно, оскільки вони займаються також реєстрацією юридичних осіб і мають інформацію про доходи та витрати юридичних осіб і громадян [6, с. 83].

Відповідальність політичних партій за фінансові порушення та зловживання зазвичай є досить чіткою. Зазвичай це штрафи й конфіскація неправомірно отриманих сум і майна на користь держави, а в деяких країнах – позбавлення політичних партій права на отримання державних субсидій (як у Франції) та навіть тюремне ув'язнення для винних осіб (в Італії – від 6 місяців до 4 років). Відповідно до принципу прозорості фінансові звіти політичних партій повинні публікуватися в офіційних друкованих виданнях і бути доступними громадянам і ЗМІ. Часто існує вимога про їхнє опублікування. Крім фінансових звітів, політичні партії можуть мати обов'язок надавати контрольним органам інші документи, як-от звіти про партійне майно (в Німеччині), списки пожертв (в Австрії та Іспанії), бюджет партії (в Італії) та дані про доходи й витрати, пов'язані з виборчими кампаніями. Закони зазвичай встановлюють терміни та форму звітності, які варіюються в різних країнах: в Італії – один місяць після закінчення звітного року, в Угорщині – чотири місяці, в Іспанії – шість місяців, а в Австрії та Німеччині – дев'ять місяців [6, с. 82].

Так, Н. В. Захарченко наголошує, що використання політичними партіями фінансових коштів зазвичай регулюється спеціальними законами, згідно з якими встановлюються терміни й визначається форма звітних документів. Регулярно проводиться незалежний аудит, після цього дані опубліковують. Вказаними законами встановлюється й ступінь відповідальності за фінансові порушення. У більшості випадків це досить значні штрафи, позбавлення державних субсидій, а в деяких – навіть в'язниця. Повноваження відповідного контролю надані Національному агентству щодо запобігання корупції, Центральній виборчій комісії, Рахунковій палаті [7, с. 25].

Також до відповідальності політичної партії можна віднести заходи, передбачені в ст. 17-7 та 17-8 Закону України «Про політичні партії в Україні», а саме: зупинення державного фінансування та припинення державного фінансування. Так, згідно із статтею 17-7 Закону України «Про політичні партії в Україні» встановлено, що державне фінансування статутної діяльності політичної партії зупиняється за рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції в таких випадках: а) неподання політичною партією звіту про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру у встановлений строк; б) подання політичною партією звіту про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру, оформленого з грубим порушенням встановлених вимог, або звіту, який містить недостовірні

відомості про майно політичної партії чи кошти або витрати політичної партії за обсягом більше 20 розмірів мінімальної заробітної плати. Так, Національне агентство з питань запобігання корупції ухвалює рішення про зупинення державного фінансування статутної діяльності політичної партії до усунення причин, що зумовили зупинення державного фінансування її статутної діяльності. У разі усунення партією причин, які зумовили зупинення державного фінансування її статутної діяльності, Національне агентство з питань запобігання корупції не пізніше ніж через п'ять робочих днів після отримання звіту політичної партії про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру з усунутими недоліками ухвалює рішення про відновлення державного фінансування статутної діяльності відповідної політичної партії. Кошти, не отримані політичною партією внаслідок зупинення державного фінансування її статутної діяльності, відшкодуванню або поверненню політичній партії не підлягають [8].

Також, відповідно до статті 17-8 Закону України «Про політичні партії в Україні», підставами для припинення державного фінансування статутної діяльності політичної партії, зокрема, є: 1) застосування до політичної партії заходів кримінально-правового характеру, передбачених КК України, у встановленому законом порядку; 2) повторне впродовж року вчинення будь-якого з таких порушень: неподання політичною партією звіту політичної партії про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру; подання політичною партією звіту політичної партії про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру, оформленого з грубим порушенням встановлених вимог, або звіту, який містить недостовірні відомості про майно політичної партії чи кошти або витрати політичної партії за обсягом більше 20 розмірів мінімальної заробітної плати; умисне отримання політичною партією внеску, отриманого від особи, яка не мала права здійснювати такий внесок, або в розмірі, що перевищує встановлений цим Законом розмір; 3) встановлення судом за позовом Національного агентства з питань запобігання корупції або Рахункової палати фактів, які свідчать про те, що кошти, виділені з державного бюджету на фінансування статутної діяльності політичної партії, використані політичною партією на фінансування її участі у виборах народних депутатів України, виборах Президента України, місцевих виборах або на цілі, не пов'язані із здійсненням її статутної діяльності [8].

Парламентська Асамблея Ради Європи ще 15 років тому вважала, що правила фінансування політичних партій повинні ґрунтуватися на таких принципах: обґрунтований баланс між державним і приватним фінансуванням; справедливі критерії розподілу державної підтримки партіям; чіткі вимоги до приватних пожертв; встановлення ліміту на витрати партій у зв'язку з виборчими кампаніями; повна прозорість у звітності; створення незалежного аудиторського органу та запровадження адекватних санкцій для порушників фінансового законодавства. У своїх Рекомендаціях 1516 (2001) «Європейські стандарти у сфері фінансування політичних партій» Парламентська Асамблея Ради Європи зазначила, що в разі порушення законодавства політичні партії мають піддаватися зрозумілим санкціям, охоплюючи часткову або повну втрату чи примусове відшкодування державних внесків, а також накладення штрафів. Поміж іншого, у пп. 13–14 Правил щодо фінансування політичних партій, ухвалених Венеціанською Комісією 9–10 березня 2001 року, міститься імператив, що будь-які порушення у фінансуванні політичних партій мають зумовлювати санкції, пропорційні серйозності порушення, зокрема як втрати всього або частини державного фінансування в наступному році, будь-які порушення у фінансуванні виборчих кампаній мають зумовлювати для партії або кандидата санкції, пропорційні серйозності порушення, зокрема як втрати або повного чи часткового відшкодування державного фінансування, сплати штрафу або іншої фінансової санкції, або скасування результатів виборів [9].

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що санкції за порушення політичними партіями норм фінансового законодавства є явно непропорційними до обсягу коштів, отриманих і витрачених будь-якою політичною партією. Як наслідок, розміри штрафу, зафіксовані у КУпАП, КК України не виконують превентивну функцію від фінансових порушень. Обсяги коштів, які витрачаються на політичну рекламу, передвиборчу агітацію, є непропорційними з розмірами санкцій за порушення правил політичного фінансування. Вважаємо за потрібне

внести зміни до КУпАП та КК України, а саме встановити розмір штрафу як 100 % від суми незаконного внеску або отриманої фінансової підтримки. Також рекомендуємо у разі порушення політичними партіями порядку звітування щодо фінансової діяльності підвищити розмір штрафу до 1 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Крім того, потрібно збільшити розміри штрафів за фінансові порушення політичних партій, які зумовлюють кримінальну відповідальність, зокрема їх залежність від незаконно отриманої суми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Посібник для політичних партій з політичного фінансування / Міжнародна фундація виборчих систем (IFES) в Україні. 2018. 164 с.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 01.10.2024).
3. Deshko L. M. Responsibility for violation of the rules of financing a political party, election agitation or agitation of a referendum. *Аналітичне-порівняльне правознавство* / ДВНЗ «УжНУ». Ужгород, 2023. № 1. С. 650–654.
4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 01.10.2024).
5. Сопілко І. М. Прозорість фінансування політичної діяльності: міжнародно-правовий досвід і практика України. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2019. № 2. С. 85–92.
6. Музиченко Г. В. Фінансування політичних партій як політико-правовий механізм протидії політичній корупції в європейських країнах. *Політик* : наук. журнал. 2020. № 5. С. 80–84.
7. Захарченко Н. В., Швецова А. А. Механізм фінансування політичних партій з державного бюджету: світовий досвід та перспективи для України. *Економічний вісник*. 2016. № 1. С. 20–28.
8. Про політичні партії в Україні : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2365-III (зі змінами). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14> (дата звернення: 01.10.2024).
9. Хавронюк М. Щодо відповідальності за порушення правил фінансування політичних партій і виборчих кампаній. URL : <https://pravo.org.ua/shhodo-vidpovidalnosti-za-porushennya-pravyl-finansuvannya-politychnyh-partij-i-vyboryh-kampanij/> (дата звернення: 01.10.2024).

REFERENCES

1. Posibnyk dlia politychnykh partiï z politychnoho finansuvannia / Mizhnarodna fundatsiia vyborchykh system (IFES) v Ukraïni. 2018 [in Ukrainian].
2. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia : Zakon Ukrainy vid 07.12.1984 № 8073-X. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (data zvernennia: 01.10.2024) [in Ukrainian].
3. Deshko L. M. (2023). Responsibility for violation of the rules of financing a political party, election agitation or agitation of a referendum. *Analitichne-porivnialne pravoznavstvo* / DVNZ «UzhNU». Uzhhorod [in Ukrainian].
4. Kryminalnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (data zvernennia: 01.10.2024) [in Ukrainian].
5. Sopilko I. M. (2019). Prozorist finansuvannia politychnoi diialnosti: mizhnarodno-pravovy dosvid i praktyka Ukrainy. *Yurydychnyi visnyk. Povitriane i kosmichne pravo* [in Ukrainian].
6. Muzychenko H. V. (2020). Finansuvannia politychnykh partiï yak polityko-pravovy mekhanizm protydii politychnii koruptsii v yevropeiskykh krainakh. *Politykus* : nauk. zhurnal [in Ukrainian].
7. Zakharchenko N. V., Shvetsova A. A. (2016). Mekhanizm finansuvannia politychnykh partiï z derzhavnogo biudzhetu: svitovy dosvid ta perspektyvy dlia Ukrainy. *Ekonomichnyi visnyk* [in Ukrainian].
8. Pro politychni partiï v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 roku № 2365-III (zi zminy). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14> (data zvernennia: 01.10.2024) [in Ukrainian].
9. Khavroniuk M. Shchodo vidpovidalnosti za porushennia pravyl finansuvannia politychnykh partiï i vyborchykh kampanii. URL : <https://pravo.org.ua/shhodo-vidpovidalnosti-za-porushennya-pravyl-finansuvannya-politychnyh-partij-i-vyboryh-kampanij/> (data zvernennia: 01.10.2024) [in Ukrainian].

O. O. Sharandin. LIABILITY OF POLITICAL PARTIES FOR FINANCIAL OFFENSES

Introduction. Since 2019, there have been changes in the legislation governing legal relations arising from the financial activities of a political party, including the liability of political parties for violations of financial legislation. At the same time, the difficulties that arise in practice when bringing to liability in case of violation of the procedure for financing a political party have not been fully resolved. Moreover, the weakening of legal liability for violations of political finance rules is a threat to a democratic state. Given this, it is important to study the liability of political parties for financial violations.

Purpose. The purpose of the article is to study the liability of political parties for financial offences.

Methods. To achieve this goal, an integrated approach is applied which determines the use of general and special scientific research methods. In particular, the functional method is used to determine the functions of the entities which carry out the procedure of financial control of political parties and bring political parties to legal liability. The formal legal method was used to analyse the provisions of legal acts, in particular, the Code of Administrative Offences, the Criminal Code of Ukraine and the Law of Ukraine 'On Political Parties in Ukraine'. The methods of analysis, synthesis, induction, deduction, and analogy were also used to formulate conclusions and proposals.

Results. The article examines the types of legal liability of political parties for financial offences. The author examines the grounds for bringing political parties to administrative liability for violation of the legislation on financing of political parties. The author analyses the grounds for bringing political parties to criminal liability for violation of financial legislation. The main provisions of the Law of Ukraine 'On Political Parties in Ukraine' regarding the liability of political parties are studied. The author draws conclusions about the need to increase the amount of fines for financial violations.

Conclusion. Thus, it can be concluded that sanctions for violations of financial legislation by political parties are clearly disproportionate to the amount of funds received and spent by any political party. As a result, the amounts of fines set out in the Code of Administrative Offences and the Criminal Code of Ukraine do not perform a preventive function against financial violations. The amount of money spent on political advertising and election campaigning is disproportionate to the amount of sanctions for violation of political finance rules. We consider it necessary to amend the Code of Administrative Offences and the Criminal Code of Ukraine, namely to set the amount of the fine at 100 % of the amount of the illegal contribution or financial support received. We also recommend that in case of violation of the procedure for reporting on financial activities by political parties, the fine should be increased to 1 500 tax-free minimum incomes. In addition, it is necessary to increase the amount of fines for financial violations of political parties that entail criminal liability, in particular, their dependence on illegally obtained funds.

Keywords: political party, financial violation, financing of political parties, financial report, contribution, financial support.